

El regnat dels Reis Catòlics

L'any 1469 es van casar Isabel, princesa castellana, i Ferran, príncep catalanoaragonès. Són els futurs Reis Catòlics, que van regnar a Castella i a la Corona d'Aragó i van formar la monarquia hispànica. En poc temps, la monarquia hispànica es va convertir en la potència més poderosa d'Europa.

Castella i la Corona d'Aragó no es van convertir en un sol Estat. Van continuar sent territoris independents que es governaven per les seves pròpies lleis i institucions.

Cadascuna tenia una forma de govern diferent:

- A la Corona d'Aragó el pactisme limitava el poder del rei.
- A Castella l'absolutisme reforçava el poder del rei.

Per tant, el matrimoni dels Reis Catòlics va ser una unió personal de dos monarques, però no de dos estats.

Castella i la Corona d'Aragó eren molt diferents en el moment de fer-se la unió dinàstica. Castella era un Estat més extens, més poblat i més pròsper que la Corona d'Aragó. Això va fer que Castella es convertís en el territori més important de la nova monarquia hispànica.

La unificació religiosa: Un dels objectius dels Reis Catòlics va ser imposar una mateixa religió per als seus súbdits. Això comportava posar fi a les minories jueva i musulmana. Per fer-ho, es va crear a Castella la Inquisició l'any 1480. La inquisició era un tribunal religiós que perseguia delictes com l'heretgia i la bruixeria. L'any 1483, la Inquisició va ser introduïda a la Corona d'Aragó.

L'any 1492, els Reis Catòlics van decretar l'expulsió dels jueus que no es convertissin al cristianisme. L'any 1502 Isabel i Ferran van obligar els moriscos castellans a triar entre ser expulsats del regne o batejar-se. La majoria van batejar-se.

Els Reis Catòlics van incrementar molt els territoris de la monarquia hispànica. Van conquerir Granada, les illes Canàries, Navarra i el Regne de Nàpols. Castella va participar en el descobriment d'Amèrica.

1. Qui eren els Reis Catòlics ?

2. Creus que Espanya va formar-se arran del casament d'Isabel i Ferran ? Per què ?

3. Quines formes de govern van mantenir cada regne ?

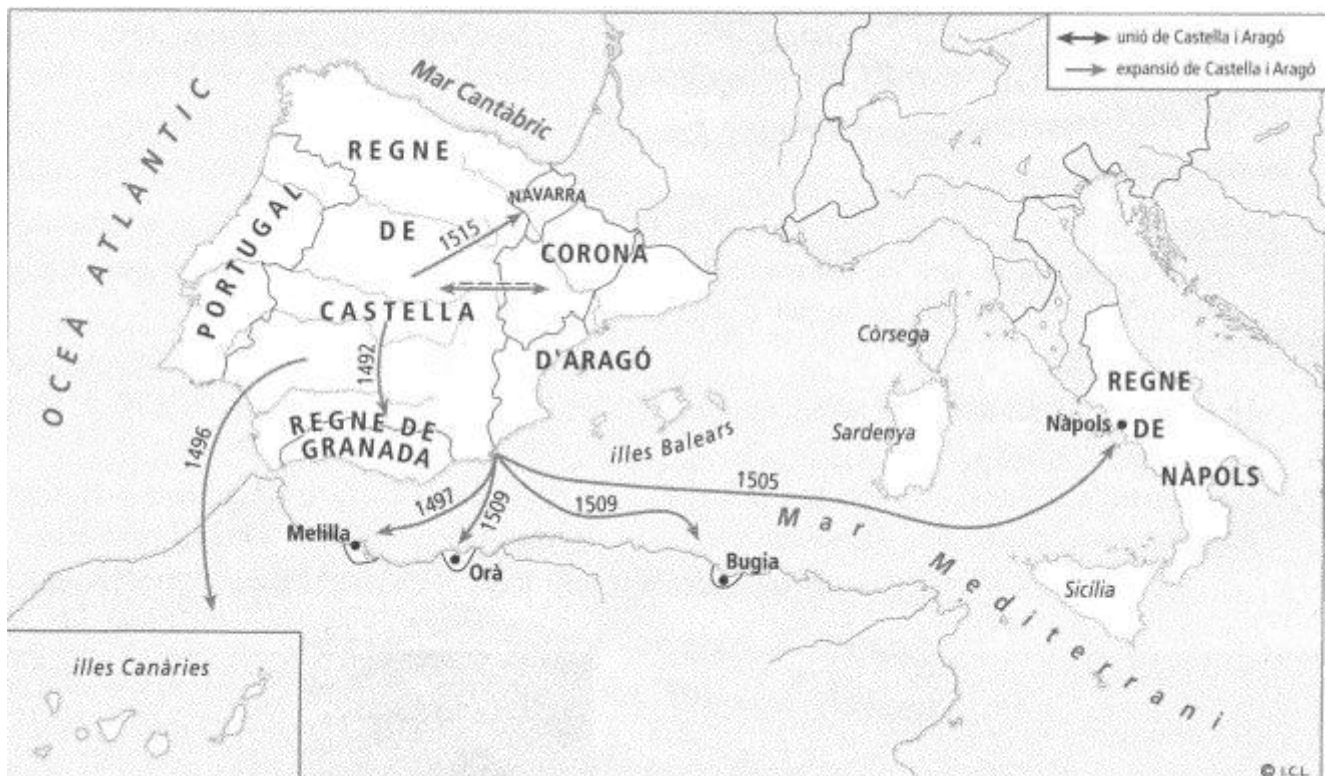
4. Per què diguem que aquesta unió va ser desigual ?

5. Què van fer els Reis Catòlics per aconseguir la unificació religiosa? (3)

6. Qui eren els moriscos ?

7. Quines conquestes es van produir durant el regnat dels Reis Catòlics ?

8. Acoloreix, amb els colors del mapa de la pàg. 132, cada regne i territori.
 - Ressegueix de color verd les fletxes de la unió de Castella i Aragó. Escriu-hi a sobre la data en què es va produir.

Els descobriments geogràfics

Al segle XV, els europeus van haver de buscar noves rutes comercials, perquè els turcs van conquerir Constantinoble i van posar obstacles a la tradicional ruta de la seda cap a Orient.

Els portuguesos van ser els primers qui van obrir noves rutes. Primer volien trobar una ruta marítima per arribar a l'Índia i comerciar-hi. Per això van seguir la costa d'Àfrica cap al sud. L'any 1487, Bartolomeu Dias va arribar al cap d'Àfrica del sud, que va ser anomenat de Bona Esperança. El 1498, sota el comandament de Vasco da Gama, els portuguesos van arribar a Calicut, a la costa de l'Índia. Una nova ruta comercial quedava oberta.

Quan Portugal arribà al cap de Bona Esperança el regne de Castella només havia ocupat les illes Canàries. En aquell temps, un navegant anomenat Cristòfor Colom tenia la creença que la Terra era esfèrica i per això va projectar de navegar cap a l'oest per intentar arribar a les Índies. El projecte va ser finançat per la Corona de Castella, governada pels Reis Catòlics. El 3 d'agost de 1492, Colom, amb uns 90 homes, va sortir amb dues caravel·les (la Pinta i la Niña) i una nau (la Santa María). El 12 d'octubre de 1492 van arribar a les illes Bahames. Després de recórrer Cuba i Haití, va tornar a la Península.

A la tornada, els Reis Catòlics van demanar al papa la incorporació a Castella de les terres descobertes per Colom. Això va obrir un conflicte amb Portugal. Pel tractat de Tordesillas (1494), es va establir una línia en el meridià 46° oest. Les terres a l'est d'aquest meridià van quedar sota el domini portuguès i les que hi havia a l'oest, en mans de Castella.

La Corona de Castella i Portugal es van llançar a la conquesta d'Amèrica del Sud i d'Amèrica Central. Els francesos i els anglesos van concentrar-se en la conquesta d'Amèrica del Nord.

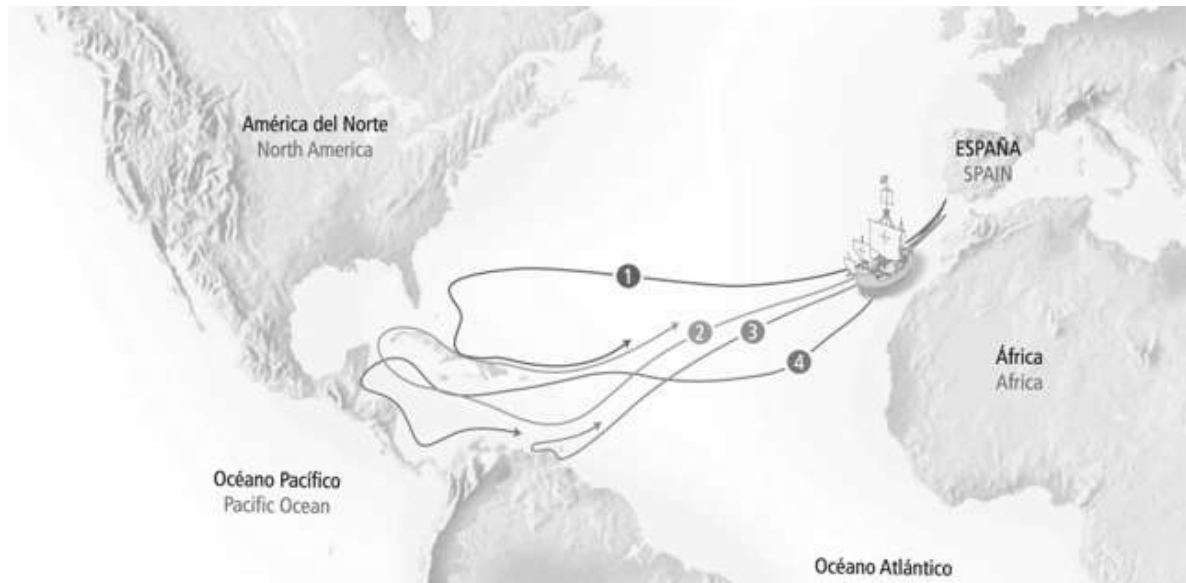
Ben aviat es va descobrir que no es tractava de les Índies, sinó d'un continent nou. Vasco Núñez de Balboa ho va confirmar al descobrir l'oceà Pacífic. El 1519, una nova expedició comandada per Fernão de Magalhães va salpar amb la missió de trobar un pas al sud del nou continent i arribar a l'oceà Pacífic. Magalhães va morir en un enfrontament amb els indígenes. Aleshores, Juan Sebastián Elcano va fer-se càrrec del comandament de l'expedició, i el 1522 va aconseguir retornar a la Península Ibèrica. Aquest viatge és important perquè es va fer la primera volta al món, s'havia provat l'existència d'un nou continent i s'havia demostrat definitivament l'esfericitat de la Terra.

1. Què volien fer els europeus a principis del segle XV? Per què?

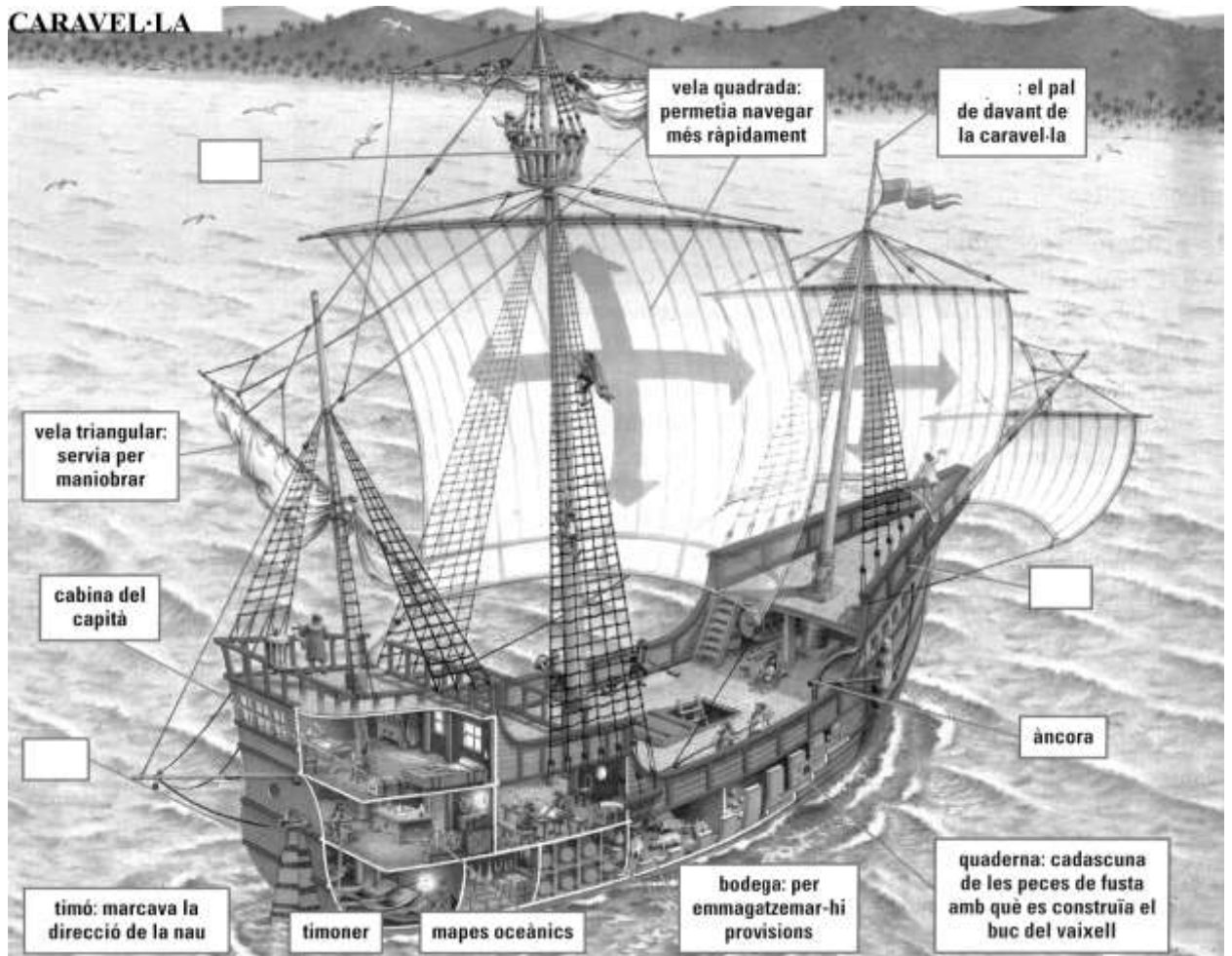
2. Qui va ser el primer europeu en arribar a l'Índia per mar ?

3. Per què Colom volia navegar cap a l'oest ?

4. Explica el primer viatge de Colom.

Ampliació : en el dibuix de la caravel·la identifica : proa – popa – trinquet – cofa

Defineix aquests elements

Proa:

Popa:

Cofa:

Trinquet:

5. Per què es diu que el descobriment d'Amèrica és una "equivocació" de Colom ?

6. Què va resoldre el tractat de Tordesillas ?

7. Qui va colonitzar Amèrica Central i del Sud ?

8. Qui va colonitzar Amèrica del Nord ?
9. Què va fer Vasco Núñez de Balboa ?

10. Explica la primera volta al món.

11. Per què va ser important el viatge de Magalhães i Elcano ?

-
-
-

Causes i conseqüències dels descobriments geogràfics

Hi ha quatre tipus de causes: econòmiques, mentals, religioses i tècniques. Una primera causa va ser el bloqueig turc de les rutes comercials amb les Índies, cosa que va comportar l'obertura de noves rutes sense passar per la zona turca. Una altra causa va ser l'impacte provocat per les aventures de viatgers a l'Orient, com Marco Polo. També hi havia el desig de convertir infidels a la religió cristiana. Una darrera causa van ser els avenços científics i tècnics. Els vaixells es van perfeccionar. Les naus i les caravel·les més estables, altes i ràpides van substituir els vaixells medievals. També van aparèixer nous instruments de precisió i d'orientació, com ara la brúixola i l'astrolabi, i es van fer progressos en cartografia.

Les conseqüències

El primer resultat va ser la conquesta dels pobles indígenes i la formació d'imperis colonials: l'hispanic i el portuguès, el britànic i el francès. Això va comportar grans conseqüències. Es van crear rutes comercials amb Amèrica. Hi va haver un gran augment del comerç, que es va desplaçar de la Mediterrània cap a l'Atlàntic. Entre els productes amb què es comerciava hi havia l'or i la plata i productes agrícoles, com ara el blat de moro, la patata, el tomàquet, el tabac, el cafè i la canya de sucre. Tot això va provocar que s'enriquessin els comerciants de les principals ciutats europees atlàntiques. Molta població europea va emigrar cap a les noves terres.

Però també hi va haver conseqüències negatives. Molts indígenes americans es van veure afectats per la transmissió de malalties contra les quals no estaven immunitzats i per la duresa dels treballs que havien de fer. Aquests fets provocaren una gran mortaldat entre els indígenes. A més, els europeus van imposar la seva cultura i van destruir les aportacions de les civilitzacions anteriors al descobriment, anomenades precolombines.

1. Què van fer els turcs ?
2. Què varen haver de fer els europeus ?
3. Qui era Marco Polo ? Què va fer ?
4. Quins avenços científics i tècnics es varen produir ?
5. Quins imperis colonials es varen formar ?
6. Quines varen ser les conseqüències d'aquests imperis ?
 - a.
 - b.
 - c.

7. Per què varen morir tants indígenes ?

8. Què eren les civilitzacions precolombines ?

9. Consulta la pàg. 152 i situa les 3 grans civilitzacions precolombines

ELS POBLES PRECOLOMBINS

Quan els europeus van arribar al continent americà es van trobar amb pobles molt civilitzats i fins i tot amb grans imperis.

Com que Colom es pensava que havia arribat a l'Índia, van anomenar aquest territori les Índies, i els seus habitants, indis. Aquests pobles també s'anomenen precolombins, es a dir, anteriors a l'arribada de Colom.

Els pobles precolombins més destacats són:

ELS MAIES. *“Eran una antigua civilización que vivía en la península del Yucatán, el actual México, Guatemala y Honduras.*

*Los mayas se organizaban en **ciudades-Estado** gobernadas por un jefe supremo.*

La sociedad estaba dividida en cuatro clases sociales: los nobles, los sacerdotes, los campesinos y los esclavos.

Vivían de la agricultura, principalmente del maíz, el cacao, la calabaza, los tomates y las especias.

*Consiguieron grandes descubrimientos en astronomía y matemáticas, tuvieron un calendario y un sistema de escritura propios. Desarrollaron un arte muy rico en el que destacan las **pirámides escalonadas.**”*

ELS INQUES. *“Tenían el mayor imperio de los existentes en América. Ocupaba los actuales Perú, Bolivia, Ecuador, Argentina y Chile. Cuando los españoles llegaron, los incas estaban atravesando su mejor etapa.*

Su sociedad estaba formada por: los nobles, el pueblo, los siervos y los esclavos. El jefe supremo era el “inca” que era considerado hijo del Sol.

La mayoría de la población era campesina; cultivaban el maíz y la patata . Sus animales domésticos más importantes eran las llamas y las alpacas, de las que obtenían alimento, medio de transporte y lana. Sus construcciones más importantes fueron: fortalezas, templos, palacios y tumbas.”

ELS ASTEQUES. *“Vivían en el valle de México. Su capital era Tenochtitlán. Los aztecas eran un pueblo guerrero que se organizaba en tribus, divididas en varios grupos sociales: los sacerdotes, los nobles, los hombres libres y los esclavos.*

Su economía se basaba en el cultivo del maíz y otros productos como el tomate o la calabaza.

Cobraban fuertes impuestos a los pueblos a los que vencían en batalla y acostumbraban a hacer sacrificios humanos de los enemigos derrotados.

1. Com va anomenar Colom els habitants d'Amèrica? Per què?

2. A on vivien els maies?
3. De què vivien?
4. En què varen destacar?
5. A on vivien els inques?
6. De què vivien?
7. En què varen destacar ?
- 8.- A on vivien els asteques?
- 9.- De què vivien?
- 10.- En què varen destacar?

Obtenir informació d'un document. Llegeix el text, completa les frases i busca les solucions en la sopa de lletres que hi ha al costat.

Els maies, el territori dels quals s'estenia des de les terres altes de Guatemala i zones limítrofes de Mèxic, el Salvador i Hondures fins a Belize, i l'àmplia plana de la Península del Yucatán a Mèxic, van crear una de les civilitzacions més importants de l'Antiguitat, entre aproximadament el 250 i el 900 de l'era cristiana.

En aquell temps, els reis maies governaven en capitals regionals com Palenque, Tikal, Calakmul, Coba i Copán, envoltats de la pompa i l'esplendor de llinatges aristocràtics, presidint dinàmiques societats d'agricultors, artesans, astrònoms i escribes. De tots els centres maies, cap no supera Copán quant a la magnificència de les obres que han sobreviscut a través dels segles [...].

Durant el període clàssic, els governants maies afirmaven ser descendents del Sol, i com a tals tenien dret a regnar. Feien guerres, comerciaven, manaven construir monuments dedicats a les seves persones i als seus llinatges, i presidien un regne format per uns 20.000 súbdits.

Aquests estaven organitzats en diverses capes socials, des d'agricultors, que vivien en cabanes de fusta i branques entreteixides, amb sostres d'empall o palla, fins a la minoria dominant, que ocupava els monumentals palaus al costat de l'Acropolis.

G. E. STUART,
«Les criptes reials de Copán»,
a National Geographic, 1997

- Els maies controlaven des de les terres altes de _____, El Salvador, Hondures i _____ a Mèxic.
- La civilització _____ es desenvolupa entre el 250 i el 900 de l'era cristiana.
- Els reis maies governaven en capitals regionals com _____, _____, Calakmul, Coba i Copán.
- Els _____ maies presidien societats d'agricultors, artesans, _____ i escribes.
- Els governants de Copán afirmaven ser descendents del _____, i com a tals tenien dret a regnar.
- Els reis manaven construir _____ dedicats a les seves persones i als seus _____.

G	E	A	L	B	C	L	M	N	Z
U	R	S	I	P	A	S	U	V	S
A	M	T	D	A	O	T	D	A	T
T	A	R	E	L	A	K	I	T	N
E	N	O	R	E	I	S	K	F	E
M	I	N	M	N	G	U	I	O	M
A	K	O	A	Q	O	L	E	M	U
L	T	M	Y	U	C	A	T	A	N
A	J	S	A	E	C	H	E	I	O
P	E	T	C	U	D	C	N	A	M
R	L	L	I	N	A	T	G	E	S

AMPLIACIÓ

Comprendre un text. Llegeix aquest text i completa les frases següents.

Al cap de 33 dies de navegació des de les Canàries, Colom va descobrir Amèrica el divendres 12 d'octubre de 1492. Dies després fundava amb la fortalesa Nativitat el primer establiment europeu a Amèrica, a excepció dels assentaments vikings del segle XI. Perquè la importància del viatge de Colom no va ser arribar el primer a Amèrica, sinó ser el primer a tornar i explicar-ho.

Però és producte de la causalitat i tot un exemple de bona publicitat que Amerigo Vespucci, sense pretendre-ho, donés el seu nom al nou continent. No va ser el primer a visitar-lo ni a adonar-se que no era l'avantsala d'Àsia. El mateix Colom, malgrat la seva obstinació a anomenar-lo les Índies, deia a vegades que es tractava d'un nou món. El seu germà Bartomeu va escriure en un mapa Mondo Novo, igual que Pedro Mártir de Angleria, que parlava de Nova Terrarum, Novo Orbis, Orbe Novo. Però fou Amerigo Vespucci qui el va divulgar amb èxit en els cercles intel·lectuals

europeus: la carta enviada al seu amic Soderini relatant els seus viatges va arribar en el moment oportú al monestir de Saint Die, on el cartògraf Martin Waldseemüller i altres especialistes preparaven una nova edició de la Geografia de Ptolemeu. Entusiasmats pel relat, van incloure la carta a la seva Cosmographiae Introductio, i hi van afegir «Ara que aquestes parts del món han estat extensament examinades, i una altra part ha estat descoberta per Amerigo Vespucci, no hi ha cap raó que ens impedeixi d'anomenar-la Amèrica, la terra d'Americus, el seu descobridor», i van incloure aquest nom en el mapa que acompanyava el llibre. L'obra, publicada el 1507, va ser un èxit editorial i va facilitar la difusió d'un nom que, per la seva sonoritat i bellesa, va acabar sent adoptat fins i tot pels espanyols.

M. L. LAVIANA CUETOS, *L'Amèrica espanyola (1492-1898)*, 1996. Adaptat

- La fortificació _____ va ser el primer establiment _____ a Amèrica.
- La importància del viatge de Colom no va ser _____ a Amèrica, sinó ser el primer a _____ i explicar-ho.
- _____, sense pretendre-ho, va donar el seu nom al nou continent.
- Colom, malgrat la seva obstinació a anomenar-lo _____, deia a vegades que es tractava d'un _____ món.
- Però va ser _____ Vespucci qui el _____ amb èxit en els cercles _____ europeus.
- El _____ Martin Waldseemüller va dir: «ara que una altra quarta part ha estat descoberta per Amerigo _____ no hi ha cap raó que ens impedeixi d'anomenar-la _____, la terra d'Americus, el seu _____».
- L'obra va ser un èxit _____, i va facilitar la difusió d'un nom que, per la seva _____ i _____, va acabar sent adoptat fins i tot pels _____.